

HOMENATGE A RENADA-LAURA PORTET
IEC, BARCELONA 2017

Foto: Institució de les Lletres Catalanes

Renada-Laura Portet personifica la seva pròpia poesia: delicada i forta alhora, amb una veu universal que s'alça enllà del temps i de l'espai. *Una ombra anomenada oblit*, en el qual s'inclou el poema versionat aquí en vint-i-una llengües, tot i haver estat publicat l'any 1992, manté encara tota la vigència intacta. A desgrat que la seva paperera sigui plena a vessar de "papers nyaufats", els versos continuen fluint i el desesper no ha aconseguit d'arrelar-hi.

I és precisament "La por. El dubte. L'atzar." el poema triat per a homenatjar-la des del Projecte Versions Múltiples. Feia mesos que havíem iniciat aquest homenatge a la nostra mesura, la d'un projecte de traduccions col·laboratives sorgit arran de la trobada del Pen Club a Budapest la tardor de 2012. Quatre anys més tard, érem en ple procés de consolidació: acabàvem de superar la cinquantena d'autors-traductors, la quinzena de traductors-col·laboradors i la vintena de llengües.

En efecte, de resultes de la presentació del Projecte a la Universitat de Budapest la primavera de 2015, s’hi havia incorporat el professor Elija Lutze, el qual n’havia impulsat noves presentacions en l’àmbit universitari. I és arran de la càlida acollida de les traduccions del poema de Bernat Lesfargas en la presentació a la Universitat de Leipzig la tardor de 2016, que en proposàvem d’assolir de nou la màgica xifra de les vint-i-una versions amb la Renada-Laura. Aquesta vegada, però, ens resistíem a no poder-les-hi lliurar relligades en “un recull seguit”, parafrasejant el poema que havíem triat per a aquest fi. La proposta de la Dra. Laura Borràs ho feia possible i li ho agraïm ben de cor.

Perquè cada nova versió ens ha arribat acompanyada d’un agraïment del traductor per haver-los fet conèixer una autora tan destacada. Les últimes incloïen, a més, un tímid “Confio ser-hi a temps”, cadascú en la seva llengua. I la resposta és que sí, que hi han estat tots a temps d’homenatjar la nostra poeta degana amb les seves versions. L’equip de coordinació del Projecte no pot sinó sentir-se’n satisfet.

El Projecte Versions Múltiples es complau, doncs, de presentar-vos els versos de la Renada-Laura Portet amb l’espurneig d’una “joia de la corona”, a tall d’exemple d’allò que és capaç de produir un projecte col·laboratiu que es proposa donar veu a uns autors que escriuen en llengües sovint minoritzades dins els estats en els quals els avatars de la història les han situades. A uns traductors que han tingut la generositat de versionar també en les llengües majoritàries dels seus estats, per tal de fer-ne arribar les veus encara més enllà.

La col·laboració no sol ser tasca fàcil, però l’afany de poder-vos oferir aquí una mostra dels resultats més reeixits del grapat d’escriptors de talent del Projecte Versions Múltiples, ens ha empès al llarg d’aquests mesos. Confiam que la nostra aposta per tots ells, alguns encara poc coneguts i reconeguts internacionalment, n’inspiri d’altres a unir-se’ns en aquest esforç col·lectiu tan inspirador. La pol·linització creuada que es deriva d’aquest propòsit no pot ser més enriquidora.

En nom de tots, doncs, per molts anys i per molts versos més, Renada-Laura!

Sílvia Aymerich-Lemos i Kathleen McNerney
Fundadores del Projecte Versions Múltiples

(Original en català)

La por. El dubte. L'atzar.
Què sabem?
Desvari sense raó.
La màquina dels sentiments?
Rudimentària, sorollosa, indecent,
fàbrica de desesper
tan vana com les bombolletes d'aire
negades en les aigües d'un llac.
Sempre les mateixes emocions.
Les repetim.
I la corretja dels mots
guimba, es desprèn.
Els estralls
són a cada vegada
més considerables.
(Cruixit de paper nyaufat,
la paperera n'és plena...)
Si d'aquests fulls de la meua amargor
se'n fes un recull seguit,
això esdevindria el consum sencer
de la teua absència,
crit agarrat a les pols
que sempre s'emporta el vent
entre cel i terra.

Renada-Laura Portet

(Versió en bretó)

An aon. An arvar. An dargouezh.
Petra a ouzomp ?
Rambreal diboell.
Ardivink a 'n trivliadoù ?
Eeunat, trouzusat, hudurat,
labouradeg dic'hoanag
ken aner hag ar c'hlogorennoù aer
beuzet e dourioù ul lenn.
Bepred an hevelep fromoù.
O malañ-advalañ a reomp.
Ha lerenn ar gerioù
a zarlamm, a zilamm.
An dismantrouù
zo bewech
brasoc'h.
(Ar strakadennoù paper joget,
ar gestenn zo leun ganto...)
Mar savfe unan, diwar follennoù-se ma
c'hwervoni,
un teskad,
e ve peurzeviñ
da ezvezañs dit-te,
garm kevreet ouzh an uloc'h
kaset diziwezh gant an avel
etre neñv ha glenn.

Traductor: *Yann-Ber Quirion*

(Versió en gal·lès)

Ofn. Amheuaeth. Ffawd.
Beth wyddom ni?
Ynfydu heb reswm.
Peiriant coegfeddalwch?
Elfennol, swllyd, anweddus,
ffatri anobaith
mor falch â swigod aer
yn suddo yn nyfroedd y llynnoedd.
O hyd, yr un emosiynau
ailadroddwn hwy.
Tennyn geiriau
yn prancio, yna'n datod.
Y difrod
sy'n fwy
bob tro
(papur briwo'n crensian,
a'r fasedg sbwriel yn orlawn...)
Pe bai rhywun yn gwneud llyfr
o'r dalennau hyn a'm chwerwder
byddai hynny yn troi yn ddarfodigaeth
dy holl absenoldeb,
a chri a enir gan lwch
y mae'r gwynt yn ei gario ymaith
rhwng ffurfafen a daear.

Traductora: *Menna Elfyn*

(Versió en cors)

A paura. U dubbitu. L'azardu.
Chì ni sapemu no?
Straparlera senza sennu.
A mascina di i sentimi?
Roza, rimurosa, scurretta
fabbrica d'addisperu
capivana com'è i biscichi d'aria
annigati in l'acqua di u lavu.
Sempri i stessi cummosi.
Li turremu à pruvà
è a currihina di i parolli
scimisci, si spicca.
I danna
sò sempri
più maiò.
(trizinimu di carta cicciata,
a curbedda n'hè piena...)
Cù quisti i fogli di a me amarezza,
s'iddu si facessi un libru,
saria com'è cunsumassi
sanu sanu di l'assenza a toia,
mughju appesu à a pula,
chì sempri si porta u ventu,
trà tarra è celi.

Traductor: *Francescu-Micheli Durazzo*

(Versió en alemany)

Angst. Zweifel. Zufall.
Was wissen wir schon?
Wirres Geschwätz.
Die Gefühlsmaschinerie?
Rudimentär, laut, unanständig,
eine Fabrik der Verzweiflung,
so nichtig wie im Seewasser
ertrunkene Luftbläschen.
Stets dieselben Emotionen.
Wir wiederholen sie.
Und der Strang der Wörter
tobt und zerfällt.
Die Zerstörung
ist mit jedem Mal
beträchtlicher.
(Das Rascheln von zerknülltem Papier,
der Papierkorb ist voll davon...)
Machte man aus diesen Seiten meiner Verbitterung
ein Buch, Seite für Seite,
so würde daraus der vollständige Verlust
deiner Abwesenheit,
ein Schrei, geklammert an den Staub,
den der Wind immer wegträgt
zwischen Himmel und Erde.

Traductor: *Elija Lutze*

(Versió en grec)

Ο φόβος. Η αμφιβολία. Η τύχη.
Τι ξέρουμε;
Παραλήρημα χωρίς λόγο.
Η μηχανή των αισθημάτων;
στοιχειώδης, θορυβώδης, απρεπής,
εργοστάσιο της απελπισίας
μάταιο ως οι φυσαλίδες αέρος
βυθισμένες μέσα στα νερά μιας λίμνης.
Πάντοτε τις ίδιες συγκινήσεις
επαναλαμβάνουμε.
και ο ιμάντας των λέξεων
ευθυμεί, ξεκόβει.
Οι βλάβες
κάθε φορά
είναι μεγαλύτερες.
(Με το τρίξιμο τσαλακωμένου χαρτιού
γεμάτο είναι το καλάθι...)
Αν με τα φύλλα της πικρίας μου
κάναμε μια πλήρη συλλογή,
αυτή θα ήταν όλη η κατάκαυση
της απουσίας σου,
η κραυγή σκαλωμένη στη σκόνη
που ο άνεμος πάντα μεταφέρει
μεταξύ ουρανού και γης.

Traductor: *Francescu-Micheli Durazzo*

(Versió en anglès)

Fear. Doubt. Fate
What do we know?
Raving without reason.
The machine of the sentiments?
Rudimentary, noisy, indecent,
factory of despair
as vain as air bubbles
drowned in lake waters.
Always the same emotions
We repeat them.
The tether of words
romps, then falls apart.
The damage
is greater
every time.
(Crunching of crumbled paper,
the wastebasket is full of them...)
If one made a book
of these sheets of my bitterness
that would become the entire consumption
of your absence,
a cry borne by dust
that the wind always carries away
between sky and earth.

Traductora: *Kathleen McNerney*

(Versió en espanyol)

El miedo. La duda. El azar.
¿Qué sabemos?
Desvarío sin razón.
¿La máquina de los sentimientos?
Rudimentaria, ruidosa, indecente,
fábrica de desesperación
tan vana como las pequeñas burbujas de aire
anegadas en las aguas de un lago.
Siempre las mismas emociones.
Las repetimos
y la correa de las palabras
retoza, se desprende.
Los estragos
son cada vez
más considerables.
(Crujir de papel estrujado,
la papelera está llena...)
Si de estas hojas de mi amargura
se hiciera un libro
eso se convertiría en el consumo entero
de tu ausencia
grito agarrado al polvo
que el viento siempre consigo se lleva
entre el cielo y la tierra.

Traductora: *Silvia Aymerich-Lemos*

(Versió en basc)

Ikara. Zalantza. Zoria.
Zer ote dakigu?
Arrazoimenik gabeko eldarnioa.
Sentimenduen makina?
Etsipen-fabrika
Garatu gabea, zalapartatsua, lohia
Laku bateko uretara irristaturiko
Airezko burbuila txipiak bezain hutsala.
Zirrara berdinak etengabea.
Errepikatu egiten ditugu
Eta hitzen ertza
Laxatu egiten da, jauzi.
Txikizioak
Egunean baino egunean
Latzagoak dira.
(Marraskaturiko paperaren karraska,
Beterik dago paperontzia...)
Ene saminaren orrioz
Liburu bat sortuko balitz,
Zure hutsaren
irenste oso bilakatuko litzateke.
Zeru-lurretan
Haizeak beti aldean eramaten duen
Hautsa darion oihua.

Traductor: *Lutxo Egia*

(Versió en francès)

La peur. Le doute. Le hasard.
Que savons-nous ?
Délire absolu.
La machine des sentiments ?
Rudimentaire, bruyante, indécente,
usine à désespoir
aussi vaine que les bulles d'air
noyées dans les eaux d'un lac.
Toujours les mêmes émotions.
Nous les répétons
et la courroie des mots
s'affole, se détache.
Les ravages
sont chaque fois
plus importants.
(Crissement de papier froissé
la corbeille en est pleine...)
Si de ces feuillets de mon amertume
on faisait un livre
Tout s'engloutirait dans l'entière combustion
de ton absence,
cri accroché à la poussière
que le vent incessamment emporte
entre ciel et terre.

Traductora: *Danièle Estèbe Hoursiangou*

(Versió en gaèlic irlandès)

An faitíos, an t-amhras, an chinúint
Cad is eol dúinn?
Rámhaille gan mheabhar
Meaisín na seintiminte?
Buntúsúil, callánach, mígheanasach,
muileann éadóchais
chomh baoth le bolgáin aeir
báite in uisce locha.
Na mothúcháin céanna i dtólamh
arís agus arís eile.
Agus tá téad na bhfocal
ag pocléimnigh, agus caite.
Agus tá an scrios
níos measa
achan ám.
(Cnagartha páipéir craptha,
an bosca bruscair lán díobhtha...)
Dá ndéanfar sraith díolama
as na duilleoga seo lán de mo chuid searbhais,
bheadh sin mar d'easpa
glan-ídíthe,
glaoigh ag cloí le smúit
a shéideann an ghaoth uainn
idir neamh agus talamh.

Traductors: *Felicity Autrehomme (Felicitas Andermann)*
i *Patrick McCafferty*

(Versió en gallec)

O medo. A dúbida. O azar.
Que sabemos?
Desvarío sen razón.
A máquina dos sentimentos?
Rudimentaria, ruidosa, indecente.
Fábrica de desespero
Tan va como as pequenas burbullas de ar
Asolagadas nas augas dun lago.
Sempre as mesmas emocións.
Repetímolas
E a correa das palabras
Relouca, sóltase.
Os estragos
Son a cadora
Máis considerábeis
(Renxer de papel estrullado,
A papeleira está chea...)
Se destas follas da miña amargura
Se fixese un libro
Iso deviría no consumo enteiro
Da túa ausencia
Grito amarrado ao po
Que o vento sempre leva consigo
Entre o ceo e a terra.

Traductora: *Marica Campo*

(Versió en hongarès)

Félelem. Kétely. Végzet
Mit tudunk?
Esztelen örjögés.
Érzelmek gépezete?
Kezdetleges, lármás, illetlen,
Kétségbeesés üzeme
Üres mint a buborék
Belefulladt a tó vízébe.
Szüntelen ismétljük
ugyanazokat az érzelmeket
A szavak pányvája
ficánkol majd szétesik.
A károsodás
minduntalan növekszik.
(Az összegyűrt papírok zörgése,
megtelt a kosár...)
Ha lehetne készíteni könyvet
keserűségem íveiből,
teljesen felemésztené
hiányodat,
egy felkiáltás amit elhord a por
s a szél elragad szüntelen
ég és föld között.

Traductora: *Csicsery-Rónay Erzsébet (Elizabeth Csicsery-Ronay)*

(Versió en croat)

Strah. Sumnja. Sudbina.
Što mi znamo?
Buncanje bez razuma.
Stroj za osjećaje?
Sirovo, bučno, nepristojno,
tvornica očaja
bespotrebna kao mjehurići zraka
utopljeni u jezerskim vodama.
Uvijek iste emocije
Mi ih ponavljamo.
Povlačimo u gužvi riječi
koje se raspadaju.
Šteta
je veća
svaki puta.
(Grizemo raspadnuti papir,
košara za otpatke ih je puna...)
Da je složiti knjigu
tih listova moje gorčine
koja će postati sveobuhvatno
pokriće tvoje odsutnosti,
urlik nastao iz prašine
koju vjetar uvijek raznosi
između neba i zemlje.

Translator: *Tomica Bajsić*

(Versió en italià)

La paura. Il dubbio. Il caso.
Cosa sappiamo?
Puro delirio.
La macchina dei sentimenti?
Rudimentale, rumorosa, indecente,
fucina di disperazione
vana come le bolle d'aria
annegate nelle acque di un lago.
Sempre le stesse emozioni
che si ripetono in noi
e la cinghia delle parole
spaventa, si allenta.
Le devastazioni
sono ogni volta
più gravi.
(Stridio di carta stropicciata
il cestino ne è pieno...)
Se di questi fogli della mia amarezza
si facesse un'ampia raccolta
questa non sarebbe altro
che il consumo della tua assenza,
grido aggrappato alla polvere
che il vento porta via senza sosta
tra il cielo e la terra.

Traductor: *Gilberto Isella*

(Versió en occità)

La paur. Lo dobte. L'azard.
E que sabem nosautes ?
Lo deliri shens rason.
La maquina deus sentits ?
Rudimentària, tapajosa, desvergonhada,
fabrica de desespèr
autan vana com las bohetas d'aire
negadas dens las aigas d'ua gauba.
Totjorn las medishas esmavudas.
Nosautes las repetim
e la correja deus mots
s'embala, sauta.
Los domaus
Que son cada còp
mei considerables.
(Croishit de papèr hrobilhat
la paperèra n'es arrasa...)
Se d'aquestas huelhas deu men amarum
se haseva un libe
Tot aquò que's tresmudaré dens lo consum sancèr
de la toa abséncia
crit arrapat a la prova
que lo vent totjorn s'emporta
enter lo cèu e la terra.

Traductora: *Danièla Estèbe Hoursiangou*

(Versió en polonès)

Strach. Zwątpienie. Przeznaczenie.
Coż my wiemy?
Miotanie się bez powodu.
Maszyna uczuć?
Prymitywne, głośnie, nieprzyzwoite,
fabryka rozpaczy,
próżnej jak pęcherzyki powietrza
zatopione w wodach jeziora.
Zawsze te same emocje.
Powtarzamy je.
Smycz słów
popuszcza, potem rwie się.
Spustoszenie
za każdym razem
jest większe.
(Szelest zgniatanej kartki papieru,
kosz jest ich pełen...)
Gdyby złożyć książkę
z tych stron mojej goryczy
byłaby w pełni pochłonięciem
twoją nieobecnością,
krzykiem niesionym przez pył,
który wiatr ciągle unosi
pomiędzy niebem i ziemią.

Traductora: *Danuta E. Kosk-Kosicka*

(Versió en retoromànic)

La tema. Il dubi. La casualidad.
Tgei savein nus?
Deliri senza raschun.
La maschina dils sentiments?
Rudimentaria, scadenonta, indecenta,
fabrica dil desperar
ton vana sco borlas d'aria
negades en las auas d'in lag.
Adina las medemas emoziuns.
Nus repetin ellas.
E la corda dils plaids
rumpa, sesligia.
Ils donns
ein da gada en gada
pli considerabels.
(Sguschem da pupi smugliau,
il canaster ei pleins da quel...)
Sche enzatgi fagess ina entira collecziun
ord quels fegls da mia amarezia
sche daventass quei la sincera collecziun
da tia assenza,
in griu naschius ord la puorla
ch'il vent porta adina cun el
denter tschiel e tiara.

Traductor: *Iso Camartin*

(Versió en romanès)

Teama. Îndoiala. Hazardul.
Ce știm?
Delir absolut.
Mașina sentimentelor?
Rudimentară, zgomotoasă, nerușinată,
uzină a disperării
la fel de inutilă ca bulele de aer
pierdute în apa unui lac.
Mereu aceleași emoții.
Le repetăm
și centura de cuvinte
o ia razna, se desprinde.
Ravagiile
sunt de fiecare dată
tot mai importante.
(De țipătul hârtiei mototolite
E doldora coșul de gunoi...)
Dacă din aceste file ale amărăciunii mele
ai face o carte
Totul ar fi înghițit de întreaga combustie
a absenței tale,
strigăt agățat de pulberea
pe care vântul neîncetat o poartă
între cer și pământ.

Traductor: *Ion Cristofor*

(Versió en rus)

Страх, сомнение, судьба.
Что знаем мы об этом?
Беснуется без причин
Машина чувств?
Примитивная, шумная, циничная,
фабрика отчаяния,
такая же пустая, как воздушные пузыри,
тонущие в водах озер.
Снова те же переживания.
Мы повторяемся.
Связь слов
ослабляется, позже вовсе прерывается
Опустошение
с каждым разом
все больше.
(Шелест помятого листа бумаги,
корзина уже полна ими...)
Если бы кто-то создал книгу
из страниц моей горечи,
она стала бы заменой
твоего отсутствия,
крика, унесенного пылью,
который еще кружится на ветру
между небом и землей.

Traductora: *Ielyzaveta Walther*

(Versió en ucraïnès)

Страх. Вагання. Випадковість.
Що ми знаємо?
Шал без причини.
Машина почуттів?
Рудиментарна, шумна, цинічна,
фабрика відчаю
така ж безплідна, як бульки повітря,
що тануть в озерній воді.
Ті самі емоції повсякчас.
Ми повторюємося.
В'язки слів
пустують, переслідують.
Спустошення
щораз
сильніше.
(Шурхіт розсипаного паперу,
кошик для сміття заповнено...)
Якби хтось створив книжку
з цих сторінок моєї гіркоти,
вона стала б основним джерелом
твоєї відсутності,
криком, упійманим курявою,
що вітер завжди носить
поміж небом і землею.

Traductora: *Iryna Tsilyk*

(Versió en sòrab)

Tšach, cwiblowanje. Pšipad.
Co juž wěmy?
Zmólone wawrjenje.
Mašina zacušow?
Rudimentarna, głosna, njeplecna,
gótnica zacwiblowanja,
marna kaž w jazorskej wóže
zalane powětšowe puchoriki.
Pšecej te samske emocije.
Wóspjetujomy je.
A powrjoz słowow
garujo a rozpada.
Znicenje
jo z kuždym razom
radjejše.
(Šwarkotanje sknyšaneje papjery,
papjernik jo togo połny.)
By z tych stronow
mójeje górkosćiwosći zgótowali
knigły, strona pó stronje,
tak by bywało z togo
dospołne tšuše
twójeje njepšibytnosći,
zakšik, powjesany na proch,
kótaregož wětš stawnje wótnosujo
mjazy njebjom a zemju.

Traductor: *Bernd Pittkunings*